

Heemkundige Kring

MAGAZINE

Dr. Croquet - Walem

Heemkundige Kring

MAGAZINE

Dr. Croquet - Walem

nummer 8 - winter 2007/2008

Colofon

Dit magazine is een uitgave van de vzw Heemkundige Kring Dr. Croquet Walem.

vzw Heemkundige Kring Dr. Croquet Walem

Kloosterstraat 76 | B-2800 Walem
info@heemkundewalem.be

Jaargang 3, nummer 8, winter 2007/2008

Redactie en medewerkers van dit nummer:

Annick De Greve, Frans De Greve, Richard Hofmans, Walter Marivoet, Hugo Rom, Jan Van Buggenhout, Tom Van Buggenhout, Albert Verbiest, Dirk Verreth, Kris Verreth

Wij danken in het bijzonder onze erleden:

Aluminiumconstructies Freddy Andries
Home Battenbroek
Vriendenkring Zonnebergen
John De Wilde
Dokter Jo Liekens
Alex Ressler
Notaris J.P. Van de Weghe

Verklaring foto's omslag

Voorpagina:

Interieur van herberg 'In 't Zand', met uitbaters Louis Van Looek (gekend als het Stroke) en zijn vrouw Constantia De Wilder (Stans van 't Stroke)

Inhoud

Editoriaal

Onze 'fanfare-tentoonstelling': leuk voor oud en... jong

De Koninklijke Fanfare Concordia

Uit dit tweede deel over de geschiedenis van Concordia blijkt dat de fanfare niet alleen muziek en toneel speelde maar ook aan liefdadigheid deed, zoals blijkt uit de schat van 'sappige' documenten die is teruggevonden

21ste eeuw

We hebben definitief afscheid moeten nemen van Cyrilla Janssens en Frans Feremans

Figurentheater

Over 'den Bradder', vertegenwoordiger in de textielbranche, en ambiancemaker in de 'Beuzz'

De moord op 'Den Bult'

80 jaar geleden stond Walem in rep en roer: 'Den Bult' was vermoord - wie de dader was, werd nooit opgeklaard...

Wee Sint-Lucasdag!

Ditmaal behandelen we niet een tijdperk of een eeuw maar hoofdzakelijk 1 enkele, vreselijke, dag, en de politieke/militaire gebeurtenissen die er aan voorafgingen

80 jaar in het nieuws

Naast de verslaggeving over 'den Bult' kwam Walem in 1928 vooral in het nieuws in verband met grote openbare werken

Wazeitièna

De letter U, met de verbuiging van 'uw': aa, ave, aaf, ellen

In de kring

De heemkring bezit reeds zo'n 1900 rouwprentjes- en brieven - kunt u ons helpen onze verzameling nog uit te breiden?

Vroeger... en nu

'Het Zand': van herberg tot garage en handel in tweedehandswagens

Het molenhuis

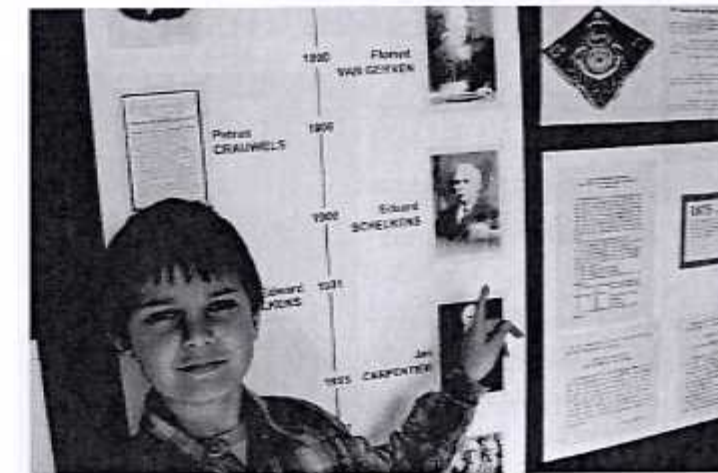
Waar de Sterre bleef stille staan, Walemse versie

Met de grote trom...

In 2006 organiseerde de heemkundige kring een tentoonstellingsavond over de overstromingen in Walem en Battenbroek gedurende de 20ste eeuw. Deze tentoonstelling trok veel volk; het was duidelijk dat de herinneringen aan de watersnood nog zeer levendig waren, zelfs bij jongere generaties. Gezien het succes van die avond in 2006, zochten we naar een geschikt thema voor een volgende tentoonstelling in 2007. Het thema 'Fanfares' werd geselecteerd, omdat het - net zoals 'overstromingen' - erg aanwezig is in de herinnering van menig Walemnaar. We opteerden er ook voor om de tentoonstelling te spreiden over meerdere dagen om de mensen meer ruimte te geven. De tentoonstelling werd zorgvuldig voorbereid: de ervaring van vorige tentoonstelling liet zich gelden. Hiervoor kon de kring opnieuw een beroep doen op het materiaal dat vele inwoners van Walem en leden van de beide 'sjosteiten' ter beschikking wilden stellen. Langs deze weg willen we iedereen die een bijdrage heeft geleverd, nogmaals van harte bedanken.

Te merken aan het aantal bezoekers en aan de vele positieve reacties, mogen we de tentoonstelling een succes noemen. Zowel het gedeelte waar foto's getoond werden als de filmvoorstelling (waar sommigen zelfs meerdere malen kwamen naar kijken) werden door de bezoekers gesmaakt.

Dat de tentoonstelling niet enkel diende om herinneringen op te halen, werd bewezen op vrijdagvoormiddag, toen de hoogste klassen van de lagere school er een bezoek aan brachten. Heel bijzonder was te zien hoe sommige scholieren hun overgrootouders en soms zelfs betovergrootouders op de groepsfoto's terugvonden, en op die manier werd ook aan de jongste generatie concreet aangetoond hoezeer het heden wortelt in het verleden.

Met dit tijdschrift geven we de aftrap voor ons werkjaar 2008. We barsten van de plannen; dus u zal zeker nog meer van ons horen en zien. Dit is alvast zeker: we voorzien drie nieuwe tijdschriften, waarvan dit het eerste is. Alle abonnees van 2007 ontvangen dit exemplaar samen met een overschrijving voor het lidgeld van 2008. Indien u de tijdschriften in 2008 verder wil ontvangen, vragen we u om het lidgeld te storten op het rekeningnummer van de heemkundige kring; op die manier verlengt u het abonnement van dit tijdschrift, en blijft u lid van de heemkundige kring. Doen dus, nu! Klinken we alvast op 2008: voorspoed en gezondheid aan al onze leden!

Vanwege de heemkundige kring!

De Koninklijke Fanfare Concordia

In 1856 zal in de schoot van de fanfare een toneelgezelschap opgericht worden, dat regelmatig toon- en toneelkundige feesten zal inrichten. De inkomsten van die voorstellingen werden overgemaakt aan het weldadigheidsbureau, dat de behoeftigen van de gemeente bijstond. Hieruit blijkt de sociale ingesteldheid van August Croquet, die als dokter en secretaris regelmatig geconfronteerd werd met gevallen van armoede in het dorp, waarvoor hij, in de mate van het mogelijke, middelen zocht om de grootste nood te lenigen.

Op dat ogenblik verschijnt ook voor de eerste maal de naam Genootschap CONCORDIA in de verslaggeving. De eerste toneelopvoering had plaats op 6 januari 1856 met de blijspelen 'De vrolijke kruiskensdag' en 'Vijf dagen verlof'. De opbrengst van deze voorstelling (60 fr.) liet het Weldadigheidsbestuur toe 35 broden aan te kopen van 1,28fr., 10 broden van 0,64fr. en 8 halve hectoliters houille (steenkool) aan 1,10fr.

Concordia zal in de daaropvolgende jaren uitgroeien tot een bekwaam muzikaal korps, met een vaste kern van 20 à 30 spelende leden, dat een graag geziene gast is op de festivals waaraan ze jaarlijks deelnemen en waarop ze regelmatig medailles behalen. Het is ook in deze periode dat er voor het eerst in het verslagboek melding wordt gemaakt van de viering van het feest van St.-Cecilia¹; in 1859 met een concert gevolgd door een bal en in 1862 met de inrichting van een banket om 1 uur in de namiddag, gevolgd door een concert en bal. Vanaf dit jaar zal het een vaste traditie worden om dit feest te vieren met uitstap, feestmaaltijd en bal gedurende 2 dagen, dit tot bij de ontbinding van de maatschappij eind 20ste eeuw. Wanneer er op het Ceciliafeest van 1862 'onaangename zaken' gebeuren, krijgen alle leden in 1863 een schrijven met volgende inhoud:

Aen de M.M. Voorzitter en Leden van het genootschap Concordia te Waelbem.

MM. Ten einde niet meer te zien voorkomen de onaangename zaken welke zich verleden jaer, den tweeden dag der feest van Cecilia, hebben opgedaan en om het genootschap in zijne goede faem te behouden, denken wij u te moeten voorstellen:

1° Den Dinsdag der feest van Cecilia zullen er ter zale geene personen toegelaten worden welke zich in staet van dronkenschap zullen bevinden.

2° Geene personen zullen toegelaten worden welke voor kleedingstukken zullen drager zijn van kloonen of blokken, alsook kielen. Veel minder zal men admitteren verkleede personen.

3° Eene bijzondere commissie gelast met de politie der zael zal benoemd worden om te handelen als naer rede, en zal tot bet uitvoeren der beslotene zaeken zich bijvoegen bij den knaep of trommeldrager, welken den ganschen nacht ter barer beschikking zal zijn.

In aenmerking nemende dat de danspartijen plaats hebben uit de eigen beurs der leden, is er geen twijfel of onze voorstellen zullen aengenomen worden.

In 1862 ontvangt Concordia bij Koninklijk Besluit van het Ministerie van Binnenlandsche Zaken twee muziekinstrumenten, ten titel van aanmoediging. In 1863 neemt Concordia deel aan het festival van Gent ter gelegenheid van de onthulling van het standbeeld van Jacob Van Artevelde. Het wordt een tweedaagse waaraan ze deelnemen met 42 leden aangevoerd door hun stichter August Croquet en hun voorzitter Leon Verhaegen; bij hun terugkeer op 14 september doen ze nog een optreden te Mechelen waarvan volgend bericht verscheen in de plaatselijke pers.

¹ 22 november is de feestdag van Sinte-Cecilia, patrones van de muziek.

Uittreksel uit 'Het Mechels Berigt':

"Verleden zondag heeft de fanfarenmaatschappij van Waelbem zich naer Gent begeven, ten einde bet aldaer aangekondigde festival bij te woonen. Daegs daerna, 's avonds, is gemelde maatschappij teruggekeerd; onze stad al spelende doortrekkende, heeft zij aen de woning van onzer achtbaren burgemeester Mr. Broers post gevat en hem met eene serenade vereerd."

In 1864 hebben zij voor het festival van Leuven een middagmaal gereserveerd voor 32 deelnemers bij François De Greef, 'hotelier op de Visschenmarkt te Loven'.

M. Ik heb de eer Ued. te berigten dat onze sociëteit uwen voorstel aenneemt baer op zondag aenstaende 4 september eene diné te geven aen 1,50fr. per persoon en bestaende uit: bouillon, boulli met gestoofde roode koolen of andere potagje, rostbif met patatten – kalfsgebraad met gestoofde andijvie, boter en brood, Hollandsche kaes, fruit en een halve liter Lovens bier per persoon. Wij zullen ten minste ten getalle van dertig persoonen zijn en 's morgens bij u aenkomen ten acht uren om onze muziekinstrumenten te leggen in uwe bovenzael alwaer wij zullen om twaelf uren komen eeten. Zorg dat er eeten genoeg is, dat is bet bijzonderste.

Aenveerd, M, de verzekering mijner achting.

Zoals ook al vroeger vermeld zal het genootschap zich geregeld inspannen om nood te lenigen als dit nodig is. Een sprekend voorbeeld hiervan is het weldadigheidsconcert ingericht om ter hulp te komen aan de schade geleden door François Van den Eynde, 'le baes du Bakkes af'², die het slachtoffer was geworden van een brand.

Maandag 1 mei omtrent een uer 's morgens, is er gestapeld booi op een veld, deelmakende van bet kasteel Roosendael, de prooi der vlammen geworden. Het schijnt dat dit onwillig geschied is door eenen jongeling van Waelbem, welke bet muziekgenootschap dier gemeente waaraan hij gansch vreemd is, was agtervolgd ten gemeld kasteel, en na dat die genootschap zijne gewoone serenade aldaer gespeeld had, zich in bet vertrekken meester gemaakt had van een stuk fakkel en wederspanning aan de verwittigingen hem gedaan, dezen uit te dooven, toen eenige leden hem dezen wilden afnemen, betzelve brandende heeft weggegoorpen. Ongelukkiglijk op bet gestapelde booi met strooi gedekt en zeer droog. De schade zal ongeveer duizend franken bedragen.

Het muziekgenootschap Concordia heeft zich dan gelast, ten voordele van een eerlijk huisgezin, welk groote verliezen had ondergaan, op Zondag 13 augustus 1865 te 7 ure 's avonds een concert te geven, gevolgd van een danspartij in bet lokaal Terpsicore. De gehele opbrengst, zonder de minste korting, zal aen bet ongelukkig huisgezin uitbetaeld worden. Men koestert de hoop dat niet alleen menigvuldige intekeningen zullen plaats hebben, maar ook dat bijzondere giften talrijk zullen zijn.

Uiteindelijk kon aan het gezin 880 franken overgemaakt worden.

Voor dit liefdadig werk werd een speciaal reglement opgesteld dat wij u niet willen onthouden.

LIEFDADIG WERK van 13 augustus 1865

Inwendig reglement der feest

ARTIKEL 1

Niemand zal ter zaal aanveerd worden, welken zal drager zijn van kiel of blokken of op eene niet-ordentelijke wijze zal gekleed zijn.

ARTIKEL 2

Het is verboden gedurende de uitvoering der muzikale stukken in de zaal te rooken. De persoonen aan de danspartijen deelnemende, zullen zich gedurende dezelve bet gebruik van pijp of cigaren insgelijks, niet mogen veroorloven. Ook zal elken manspersoon gedurende bet concert bet hoofd moeten ontdekt hebben.

Vervolg op blz. 6

² Bakkes-af was een herberg gelegen in St.-Katelijne-Waver op de hoek van het domein Roosendael, waar nu de Kloosterstraat op de grens van de gemeente overgaat in de aardeweg van de dreef. Dit gebouw werd verwoest door een vliegende bom in 1944 en werd nooit terug opgebouwd. De naam Bakkes-af vindt zijn oorsprong in de viering van carnaval; de Walemse verklede carnavalvierders waren verplicht bij het oversteken van de gemeentegrens hun masker (mombakkes) af te nemen.

Tot onze spijt hebben we de voorbije maanden afscheid moeten nemen van twee rasechte Walemnaars:

Cyrilla JANSSENS

Cyrilla Janssens, onze enige Walemse eeuweling, overleed op 9 november. Ze had de gezegende leeftijd van 102 jaar en werd te Walem geboren op 30 maart 1905.

*Tante Cyriel's levensloop hebben we in vorig tijdschrift nog beschreven.

Met haar ging de laatste dochter van 'de Max' van ons heen.

Frans FEREMANS

Op 20 november 2007 overleed Frans Feremans, geboren te Walem op 15 augustus 1924.

Frans Feremans is één van de bekendste sportfiguren van Walem (en België !) geweest. Hij was in het begin der jaren 50 drie (!) keer nationaal veldlooptkampioen en nam 3 maal deel aan de Cross der Natics; hij was lid van de atletiekafdeling van F.C. Mechelen.

De absolute top bereikte hij in 1954 toen hij glansrijk Nationaal Kampioen Veldrijden werd te Hombeek. Hij schakelde de toenmalige vedetten Furnière, Declercq en Van Kerrebroek op een meesterlijke manier uit. Reeds in 1952 was hij 2de geëindigd in dezelfde discipline.

Frans was nog jaren nadien een vooraanstaand veldrijder in België.

Langs deze weg bieden we de nabestaanden onze gevoelens van innige deelneming aan.

Vervolg van blz. 5

ARTIKEL 3

Zoobaast een stuk muziek zal beginnen, zal de deur der zaal gesloten worden en niemand zal tot de zaal toegang hebben dan wanneer het stuk geëindigd is.

Het begin van elk stuk zal door bel aangekondigd worden en de persoon met de bewaking van den trap zal daarna niemand mogen laten boven gaan. Het einde van elk stuk zal op dezelfde manier bekend gemaakt worden.

ARTIKEL 4

De commissie der feest bestaat uit de gewone commissie van het genootschap en drie leden door hetzelfde als bijzondere commissie benoemd. Den Heer Voorzitter heeft het oppergezag der feest, de heeren Van Gaubergen en Joannes Huybrechts zijn gelast met het ontvangen der inkomgelden, de heeren Niboul en Raeymaeckers voor de aanneming en verificatie der kaarten aan de inkomdeur der zaal, de heeren Vandewiele en Fris voor het plaatsen der personen en de heeren Croquet, vader en Victor Huybrechts voor de politie der feest. Van den oogenblik dat het concert geëindigd is, is geheel de commissie aengesteld voor de politie. Elken commissaris zal drager zijn van van een bijzonder kenteeken.

ARTIKEL 5

Alle geschillen zullen door de commissie beslist worden en ieder is gebonden zich aan beslissing te onderwerpen.

Gedaan in zitting van 10 augustus 1865.

jvb

Walemse volksfiguren uit de 20ste eeuw

Den Bradder

Louis Op de Beeck, alias 'den Bradder', bewoonde een huisje in de Pastorijstraat enkele meters voorbij de huidige Korenkorfstraat. Voor wereldoorlog II baatte hij een klein buurtwinkeltje uit samen met zijn vrouw Marie en enige dochter Lies. 's Zondags kochten de kinderen van de 'Beuzz' (eerste rechte stuk van de Pastorijstraat), als ze 'pré' hadden gekregen van vader of moeder, hier voor enkele centen snoep: rode neuzen, zwarte 'gigip', 'spekken' of zakjes 'zuur'.

Op de voorgrond 'den Bradder', samen met enkele burens

Dochter Lies was naaister en vader 'Bradder' zorgde voor de nodige klanten op een heel aparte manier.

Op een zeer robuuste zwarte fiets, vooraan voorzien van een grote laadbak, reed hij alle omliggende dorpen af. In de laadbak waren naaigerief en allerlei stoffen, vooral dik fluweel, gestapeld. Op zijn gemakje reed hij hiermee alle omliggende boerderijen af. Was het antwoord op zijn vraag: "of er geen broek, vest of rok van doen was?", positief, dan schoot 'den Bradder' in actie. Een lintmeter had de man hiervoor niet nodig!

Hij mat feilloos de maat met een stuk koord waarop enkele tekens waren aangebracht. Ik denk feilloos want nooit hoorde ik klachten van

boer of boerin... Aanpassen was ook niet nodig... Eenmaal werd met de koord gemeten en... klaar was kees, het paste. Jarenlang, tot een eind na de tweede wereldoorlog, leefde het gezin van deze inkomsten. Het eindproduct zal dus wel degelijk en sterk geweest zijn!

Rechtover 'den Bradder' (nu de ingang van het kerkhof) woonde 'Piene Voecht' met Jef en twee dochters. Minstens eenmaal per week was het oorlog tussen die 2 gezinnen. Het was een fantastisch soort straattoneel als zowel 'den Bradder' als 'Piene Voecht' op mekaar begonnen te schelden, vloeken, tieren. De 'Beuzz' kon ervan genieten!!! De soapreksen 'Familie' of 'Thuis' konden er niet aan rieken...

fdg/av

DAG ZONDER AFWAS

Op zondag 16 maart 2008 organiseert de Heemkundige Kring Dr. Croquet zijn vierde Dag zonder Afwas. Naar goede gewoonte bent u dan tussen 12.00 en 15.00 uur meer dan welkom in de parochiezaal, alwaar u een soepje (rara hetwelk ?), hoofdgerecht en koffie met cake kunt degusteren ten voordele van de Kring. NOTEER HET IN UW NIEUWE AGENDA OF OP UW NIEUWE KALENDER !

